

فاطمه مبارکی، ۱۴۰۳

بررسی استعاره مفهومی در آثار ابن‌سینا

نظریه استعاره مفهومی که توسط لیکاف و جانسون ارائه گردید، باعث ایجاد تحولی عظیم در نحوه نگرش انسان به مسئله ادراک و شناخت گشت. مهم‌ترین ادعای لیکاف و جانسون این بود که استعاره صرفاً موضوع زبان نیست، بلکه فرآیند اندیشه و شناخت انسان عمدتاً استعاری است. رویکرد کلاسیک، استعاره را صرفاً نوعی صناعت ادبی محسوب می‌نمود، اما لیکاف و جانسون با نقد این دیدگاه، قلمرو کاربردی استعاره مفهومی را وسعت بخشیدند. آن‌ها اندیشه استعاری را امری اجتناب‌ناپذیر، فراگیر و ناآگاهانه معرفی کردند. استعاره مفهومی عبارت است از نگاشتی نظام‌مند میان دو حوزه مفهومی: حوزه مبدأ که ملموس‌تر و عینی‌تر است، بر حوزه مقصد که انتزاعی‌تر است نگاشت می‌شود. به‌زعم لیکاف و جانسون، استعاره مفهومی نقش مهمی در فهم و شناخت حوزه‌های گوناگون علمی از جمله فلسفه ایفا می‌کند. در دیدگاه آنان، هر فیلسوفی منظومه فکری و فلسفی خود را بر پایه یک یا چند استعاره محوری بنیاد نهاده است که حذف آن‌ها به معنای حذف فلسفه است. در این رساله، به بررسی ادعای لیکاف و جانسون پرداخته‌ایم و با هدف اثبات این مدعا، متون سینوی در سه حوزه هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی و نفس‌شناسی را مورد توجه قرار داده‌ایم. تفحص در آثار گوناگون ابن‌سینا در سه حوزه مذکور ضمن تأکید بر صحت ادعای لیکاف و جانسون، ارائه تحلیل و خوانشی جدید از منظومه فلسفی سینوی را در سه حوزه مذکور امکان‌پذیر نمود. در حوزه وجودشناسی، اثبات گردید که استعاره «وجود جسم است» استعاره محوری وجود است و هستی‌شناسی ابن‌سینا حول این محور می‌چرخد. در بخش معرفت‌شناسی وجود کلان استعاره‌هایی مانند «علم دیدن است» و «علم حرکت است» به تبیین بخش گسترده‌ای از فرآیند ادراک منجر گردید و در حوزه نفس‌شناسی، استعاره‌های هستی‌شناسی از جمله استعاره‌های انسان‌نگاری و طرح‌واره‌های تصویری قدرت و ظرف نقش عمده‌ای در بیان ابعاد گوناگون علم النفس ابن‌سینا ایفا نمودند. در کل این نتیجه حاصل گردید که بر طبق ادعای لیکاف و جانسون نظام فلسفی سینوی را نمی‌توان از استعاره مفهومی جدا دانست و فهم این نظام بدون استعاره‌های مفهومی پیچیده و دشوار است.

کلیدواژه: ابن‌سینا، استعاره مفهومی، هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، نفس‌شناسی

کلیدواژه‌ها: ابن‌سینا، استعاره مفهومی، هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، نفس‌شناسی

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۲۷۳۴۸۲۰۷۹۲۹۸۹۰۵۸۲۰۲۲۱۶۲۷۳۹۳۱۴

تاریخ دفاع: ۱۴۰۳/۱۱/۲۳

رشته‌ی تحصیلی:

دانشکده:

استاد راهنما: دکتر سیدمحمدکاظم علوی
استاد مشاور: دکتر محمدرضا ارشادی نیا

Thesis:

Examining Conceptual Metaphor in Ibn Sina's works

Abstract

Conceptual metaphor theory presented by Lakoff and Johnson, It caused a huge change in the way people look at the problem of perception and knowledge. Lakoff and Johnson's most important claim was that metaphor is not simply a matter of language. Rather, the process of human thought and cognition is mainly metaphorical. The classical approach considered metaphor as a kind of literary art, But Lakoff and Johnson, by criticizing this view, expanded the practical realm of conceptual metaphor. They introduced metaphorical thought as inevitable, pervasive and unconscious. Conceptual metaphor is a systematic mapping between two conceptual areas: the source area, which is more concrete and objective, is mapped onto the destination area, which is more abstract. According to Lakoff and Johnson, conceptual metaphor plays an important role in understanding and recognizing various scientific fields, including philosophy. In their view, every philosopher has founded her intellectual and philosophical system on the basis of one or more central metaphors that the removal of this metaphor means the removal of philosophy. In this treatise, we have tried to investigate the claim of Lakoff and Johnson and with the aim of proving this claim, we examined Ibn Sina's works in the fields of ontology, epistemology and soulology. Examining the various works of Ibn Sina in the three areas mentioned while emphasizing the validity of Lakoff and Johnson's claim, It made it possible to present a new analysis and reading of the Sinavi philosophical system in the three areas mentioned. It was proved in the field of ontology that the metaphor "existence is a body" is the central metaphor of existence and Ibn Sina's ontology revolves around this axis. In the epistemology department, the existence of macro metaphors such as "science is seeing" and "science is movement" led to the explanation of a wide part of the process of perception and in the field of soulology, ontological metaphors, including anthropomorphic metaphors and image schemas of power and container, played a major role in expressing various aspects of Ibn Sina's soulology and in general, the conclusion was reached that according to Lakoff and Johnson's claim, Ibn Sina's philosophical system cannot be separated from conceptual metaphor and understanding this system without conceptual metaphors is complicated and difficult.